

Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrea eta bere asmoak

Martin Idiakez

Sorrera

Batasunak dakar indarra, dio esaldi zahar batek, eta hori kontutuan harturik, urteetan izan dute euskal taldeek elkartzeko asmoa. Zaila bait da, aurkitzen diren hainbat oztopo bakarka gainditzea. Bestalde, ispilu ziren garai hartan batuz, indartuz eta zabalduz zihoazen euskarari loturiko herri-mugimenduak (Ikastola, Gaueskola), gurea, alderantziz, nahikoa sakabanatua eta kalitatez behartsu zegoelarik.

Elkartze-asmo honetan, lehen urratsak Iparraldean eman zituzten, 1976an "Antzerkilarien Biltzarrea" sortuz. Honen ondorioz, bazen gogorik han batasun hori honantz zabaltzeko. Burutu gabeko joaldirik izan zen hemen aurretik eta 1976an "24 ordu euskaraz" en antolaketa bikaina zela medio, antzerkiaz mahainguru bat izan zen, eta, ondoren, Iparraldekoek gehien bultzaturik, hasi ziren berriro bilerak. Eta alde bietan batzarre-piloa eginik, 1977ko maiatzaren 29an Urnietan jaio zen "Euskal Antzerki Taldeen Bil-

tzarrea”, 17 taldek osaturik. Hona araudiak sinatu zituzten taldeak: Iparraldeko 6 talderen izenean “Antzerkilarien Biltzarrea”, “Intxixu” (Oartzun), “Egi-billa” (Urnieta), “Ipar” gaur “Taupada” (Elgoibar), “Xaribari” (Donostia), “Ereintza” (Errenteria), “Kresala” (Ondarroa), “Goaz” (Deba), “Hereta” (Iruñea), “Goi-alde” (Mendexa), “Txotxongilo” (Donostia) eta “Buruntza” (Urnieta).

Genuen helburua garbi zegoen: “euskal kulturaren antzerkiak bete behar duen garrantzizko saila sendotzea eta bizkortzea”. Jende artean zegoen giroan, euskararen militantzia eta goraka zetorren ezker abertzalearen kutsua nabari ziren, baina ohartuak geunden antzerkiaren gaiari tinko erantzuteko, izugarritzko prestaketaren beharra zegoela.

Iparraldean, Pastoralak, Maskaradak eta beste hainbat antzerkiz kanpo, baserriari eta abertzaletasunari loturiko lanak ziren emanak: elkarrizketan finkatua zuten erabat muina, obrak nahikoa luzeak zirelarik. Hegoaldean baserri-, arrantzale- eta industri giroak daudenez, erantzuna beste abiada batean hasia zegoen: lan motzagoak, gorputza lantzea, argia fokoz erabiltzea, teknika hauetatik eta gehiagoz jabetzeko ikastaldiak; kale-antzerkia, haurrentzat helduek egin lanak, txotxongiloak; zenbait taldek, historia zaharrrak harturik, egindako ikerketa-lanak. Eta aipatu beharrekoa: erdal taldeen eskaintza gurea baino aurreratua goa.

Gauzak hala, eta antzerkia gehienbat taldeetatik bideratzen delarik, betekizun horietara egokitzeke zerbitzu-erakundetzat jotzen genuen Biltzarrea; era berean, Euskal Herri osora zabaldua zegoelarik, kultur arloan bederen euskaldunok harremanetan jartzeko lokarri izan behar zuen.

Orain arteko bidea

Elkartea eratu orduko, lehen premia antzezlariren prestaketa zela uste izanik, horri heldu genion. Berahala aipatu zen eskola baten beharra, baina ez genuen ideia handiegirik eskola horrek nola eta zertan finkatua behar zuen izan. Aurrera egin nahian, ordea, ikastaldiak eratzeari ekin genion inguruan zen irakasle-jendearekin. Hauek gehienetan ez ziren euskaldunak; hasteko gogoaz zegoenez, kanpokorik ere izan zen gurekin. Prestaketa hauen osa-

garri, hainbat topaketa egin ziren azterketa mailan, antzerkia, hizkuntza, gizarte-motak etab. gaitzat hartuz.

Beste premia, taldeei emanaldiak lortzea zen. Gehienbat taldeek berek egiten zuten hau, herrietako kultur elkarteekin lankidetzan. Biltzarrearen lehen urteetako aipamena bukatzeko, esan dezadan pardaide izan ginela Lekeitioko Euskadi-Escandinabia topaketan eta Donostian Marzelino Soroari eginiko omenean, garai hartan genuen laguntza bakarra Gipuzkoako Foru Diputazioarena zelarik.

Eta badator alderdi politikoak erakundeetan sartzen diren unea, Jaurlaritza sortuz. Hauetara deitzen dituzte gure arteko zenbait lagun: Eugenio Arozena eta geroago Xabier Lete. Honela, Biltzarreak, beti ez bada ere, bertaratzeko bide samurragoak ditu. Gure ustez, ordu egokia zen hura, sail honetan sarturik geunden guztiokin hitz eginez, plangintza bat eratu eta euskal antzerkiari lehentasuna emanez, aurrera egiteko. Pauso onak izango ziratekeen: zeuden taldeak laguntza bikainez bultzatzea; zeuden formazio-bideak osatuz, behetik gora hastea; premia zegoen tokietan bide berriak sortzea eta, mailaz-maila ondo tinkotuz, eskola nagusi baten bidea lantzea. Baina, gure ustez, beste arrazonamendu politiko batzu aurretik jarritz, ez da horrelakorik gertatu eta handikeriaren bidetik jo zuten, ondo taxutu gabeko eta hainbat iskanbila izan duen "Antzerki" sortuz.

Giro honetan, EATBk, Jaurlaritzatik jasotako diru-laguntzari esker, lehen baino dedikazio handiagoko pertsona batzu ditu lanean, eta ekintzak gehitu egin dira. Nafarroan sartuz, 9 emanaldiko ekinaldia eratzen da. Iparraldean, hemengo laguntzarekin, Ikastaldiak antolatu dira. Gipuzkoako Diputazioarekin bat eginik, eta antzerkia ikastolara bideratu nahian, herrialdean bost monitore jartzen dira. Erakunde berarekin, eta haurrentzako hemengo lanak kanpokoekin parekatu nahian, "Haur Antzerkiaren Nazioarteko Topaketa" eratzen da Donostian.

Hurrengo datu aipagarria, Biltzarrean profesionalak sartzea dugu. Honek dinamika gehitzen du eta emanaldiak lortzera gehiago lotzen gara, Diputazioarekin Gipuzkoako 11 herritan 75 saioko zirkuitu moldatuz. Jaurlaritzaren laguntzak, guk eskaturiko neurrian ez, baina jarraitzen du, eta 2 zirkuitu gehiago antolatu dira, Nafarroan eta Iparraldean. Hemen ikastaldiekin jarraitzen dute, eta "Galarrotsak" Topaketa eratzen dute; baita Monzon antzerki-sariketa ere. UEUk eskaturik, ikasgai bezala lantzen da antzerkia, jendearen harrera ona duelarik. Aipatzekoa da, Nafarroan aurtent-

goarekin hirugarrenez daramagun zirkuiturako bertako Diputazioaren lehen aldiko laguntza. Herrialde honetan gure ekintzak finkatzean bertako Ikastolen Federazioarekin eginiko elkar-lana oso lagungarria izan dela esan behar dugu.

Erakunde ofizialekin honela lan egitea ez zaigu erraza, eta, gu-reari eutsi nahian, sortzen dira une larriak eta, are, etenak. Ez gabiltza buru-makur, baina ezin uka beti arriskugarri den dependentzian daudela gaur ere kultur ekintzak eta zaila zaigu beste hautapenik oraingoz. Ditugun ahalbideekin, ezinezkoa da, plangintza bikain batean oinarriturik, eskaera tinko bat egitea, zeren gauza asko lotu beharko bait lirateke eta gure neurri apaletik gehienetan saltoka azaldu behar bait ditugu gure nahiak. Erakundee-tan berdintsu dabilta: ez dute ikuspegi zehatzik, ez da nabari euskal antzerkiari lehenetasuna emateko asmorik, gauzak hasterako gehienetan urtearen azkenaldea hurbiltzen da; ez dute beren artean loturarik, bakoitza bere aldetik dabil; eta hau dena, jakina, antzerkiaren kaltetan doa.

Aurrera begira

Bada gaur jenderik, profesionalizatu eta lana serio eginez aurrera jarraitu nahi duenik. Beste batzu bide-erdian daude; gogo bizia dute antzerkia lanbidetzat hartzeko, baina gauden egoeran ez dira ausartzen. Eta multzo handiena, lehen bezala ari da, afizionatu bezala. Beraz, jendea eta gogoa badagoela, agerian dago; hemen behar dena, laguntzak egokitzea da, taldeen beharrak ondo aztertu ondoren, eta ez oraingo galgan: honenbeste diru dago banatzeko eta kitto. Gai honetan, erizpideak direla eta, badute taldeek zer esanik, baina horretarako beta eman behar, ez itxurak egiteko tartetxo bat.

Biltzarreak, erakunde bezala, azken urteetako ildotik egiten ditu laguntza-eskaerak:

1. Aspaldiko asmoa da, Euskal Herriaren luze-zabalean 40 bat herritako Euskal Zirkuitu Nazionala zabaltzea. Honetan bereziki kontutan hartuko dira: a) Antzokiak egokitzea; b) Emaldiak ordaintzea.

2. Biltzarreko taldeek elkar-lanean egin ditzaketen obrak: ikastaroak, hitzaldiak, artxiboak, bilerak, topaketak, erakundearen egoitza; beraz, Euskal Antzerkiaren Produkzio-Zentrua.
3. Hau dena aurrera eraman ahal izateko pertsonak ordaintzea.

Gurekiko, hori litzateke euskal antzerkia sendotu eta bizkortzeko oinarri tinkoa, eta, horrela, "Euskal Aztatzerki Taldeen Biltzarrea" k egoki beteko luke zerbitzu-funtzioa. Uste dugu, hau egitea borondate-arazoa dela, zeren Jaurlaritzak, Diputazioek eta Udaletxeek bai bait dute horretarako ahalmenik.

Eskaera hauetatik at, garaia heldu da, euskal antzerkia aurrera bultzatu nahi dugun guztion artean (honetaz zerbait hitz eginak gaude Jaurlaritzarekin), sailari dagokion azterketa sakon bat egiteko. Gaiak izan litezke: taldeak, obrak, idazleak, antzokiak, zirkuituak, ikusle-entzulegoa, komunikabideak, kritikoak, formazioa (eskola-tailerrak), kanpokoan ezagupidea... Honen ondoren, plangintza etorriko litzateke, eta laguntza eske nora jo behar den ikustea, Euskal Herrian gaur ditugun hiru aginte-guneetan.

Bukatzeko, gure helburua euskal kulturaren antzerkiak bere eremua ondo betetzea delarik, euskalduntze-prozesua bultzatzen ari diren erakunde, talde eta hainbat herri-mugimendurekin harremanetan eta elkar-lanean jarraitu behar dugu. Horretarako, indar hauek koordinatu eta bizkortzeko jaino zen eta horretan saiatzen den EKB erakundearen sartuak gaude.

M. I.